

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 133
סיון תשע"ז

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

וללמוד, כיצד דברים שאינם קשורים לעירוב, יכולים לשנות את דין העירוב ולפסול אותו, גם כשהחוט והלחי נשארו במקומם. פעם זה מוגן, ופעם זה מתקן של מזהור בקבוקים, פעם זה עץ, ופעם גדר חדשה של חצר. וזה אחת מהמטרות של הגליונות, לפתח את החשיבה ולגלות עיתונות, לדעת את ההלכה, ופתרונות כשרים לתיקון הבעיה.

מדוע לא אומרים לבד בין המזגן לקיר שיחשב גג

לגופו של ענין יש לציין שאלה ששאל אחד מגדולי ראשי הישיבות, שקרא את הגליון הנ"ל, והעיר שבין המזגן לקיר יש פחות מג' טפחים, וע"י דין לבד נחשב כסתום, א"כ גם לולי הצינור, יש כאן חסרון של גג המפסיק בין הלחי לחוט. העברנו את השאלה לאחד מרבני העירובים, והוא אמר ששאל על כך את אחד מגדולי הרבנים לפני הרבה שנים, והוא השיב לו שהדין מבואר בט"ז שהוא מקור הדין של גג המפסיק, והט"ז כתב שם שאם עשה נקב גדול בגג, הלחי כשר. וזוהי שלא פירש שגודל הנקב יהיה לפחות ג' טפחים, הוא דייק שלא אומרים לבד להפסיק, והביאור בזה צריך לומר שדוקא גג ממש, יכול לעכב דין גוד אסיק שהוא דבר הלכתי, משא"כ גג שע"י לבד שהוא רק דבר הלכתי, אינו מפסיק ואינו עוצר את הגוד אסיק.

עוד יש לדון בזה, דקי"ל באופנים מסוימים שלא אומרים לבד להחמיר, ובמשנ"ב בהלכות סוכה נקט לחלק, שלבוד למלאות [להחשיב את החלל כאילו מלא], לא אומרים להחמיר, אבל לבד לקרב [להחשיב כאילו הדברים צמודים בלי רווח], אומרים אפילו כשיוצא מזה להחמיר. ויש לדון לפ"ז אולי כאן לא נאמר לבד מפני שהוא רק להחמיר [ליצור חומרא], והספק הוא האם נאמר כאן שנחשב לבד למלאות, כי אפילו אם כלפי המזגן [אם היה נפק"מ] היינו אומרים לבד לקרב כאילו הוא מגיע לקיר, מ"מ זה לא מעכב את הגוד אסיק, כי כלפי הלחי דהיינו לגבי דין גג מפסיק, אין חסרון אלא אם נחשב כאילו הרווח מלא, ולכן כלפי הגוד אסיק מהלחי לא נאמר לבד להחמיר, ונחשב שיש רווח. ועיין בזה.

בדיקת העירוב בישוב הרדי, שכשרותו תלויה במחלוקת גדולה

בשבוע שעבר נסע הבודק של מוקד העירוב, לבדוק את המצב המדויק באחד הישובים הידועים, שהתושבים בו חרדים, ובכל זאת העירוב אינו ברמה של השכונות החרדיות. וזה משום שבבדיקה השבועית של העירוב, לא מקפידים על הלחיים ועל ישרות העמודים, אלא רק שהחוט ישאר קיים, ולכן במשך הזמן השתנו דברים והתקלקלו, עמודים התעקמו, וחלק מהלחיים התעקמו מאוד [במצב שהם פתחי שימאי], וחלקם כבר אינם מכוונים תחת החוט [והם פסולים כדין חוט מן הצד], ואין את המודעות לחומרת הדברים שבעצם עירוב כזה תלוי

לחיים שהתעקמו וזו ממקום החוט

במחלוקת גדולה בפוסקים, משום שכל שיש חוט המתנדנד ברוח באופן שאמצע החוט יוצא מבין העמודים, נחלקו הפוסקים האם יש בו פסול של מחיצה שאינה עומדת ברוח. והמשנ"ב (סו"ס ש"ב) הביא מחלוקת זו ולא הכריע. והחזו"א פוסל. וא"כ העירוב בספק למשנ"ב, ופסול לחזו"א. וכן עמוד שהתעקם מעט והחוט אינו עובר מעל החלק התחתון של העמוד, דעת החכמת שלמה (בגליון השו"ע סי' שס"ב ס"א) לפסול, והחזו"א (סי' ע"א סק"ו ו"א) בתחילה סבר להכשירו, ואח"כ כתב שאין מקור נאמן

להכשירו, ובקריינא דאיגרתא כתב שלמעשה החזו"א פסל כל עמוד עקום, וכן ההוראה המקובלת בעירובים השכונתיים. [ואף בעירובים העירוניים אומרים להקפיד שהעמודים יהיו ישרים, אלא שבפועל מתעקמים עמודים ואין תקציב ליישרם, ובדיעבד סומכים להקל בזה]. לכן עירוב במצב כזה, לא נכון למשפחות בני תורה לסמוך עליו. הבעיות האלה מצויות מאוד בעירובים כלליים, ולכן באמת רוב הכשרויות הפשוטות אינן מיועדות למשפחות אברכים, ובכל מקום שגרים אברכים, צריך להתאמץ מאוד לעשות עירוב שיכונתי מופקד ומתוחזק כראוי. אברך מקרית ספר שבר דירה בישוב זה, מתוך הנחה שמוסתמא העירוב מהודר, לפני שבת הוא התקשר למוקד העירוב לברר שבאמת העירוב טוב, וקיבל

תמיכת הציבור בפעולות "מוקד העירוב"

בשמחה רבה אנו מקבלים בחודשים האחרונים, הרבה מאוד עידוד ותמיכה מהציבור הרחב והמוגון, שמשתמש ונעזר במוקד העירוב בכל מיני צורות, בבירור מצב הכשרות, כמענה לשאלות הלכתיות, ובתיקון והתקנת עירובים מהודרים. כולם מודים במיוחד על "גליונות תיקוני עירובין" שיוצאים לאור בס"ד ומגיעים למקומות רבים בכל הארץ, המלמדים ומנארים את ההלכות בצורה ברורה ונעימה, מובנת ומרתקת. יש אנשים שאומרים שרק מכה הגליונות האלו הם יודעים מושגים בעירובין, ולעומתם יש אנשים שאומרים שהם למדו ככולל את כל מסכת עירובין, והיו סבורים שהם יודעים לעשות עירוב טוב, וכשראו את הגליונות הם למדו שהקיום למעשה הוא עוד עולם בפני עצמו. לדעת להכיר את הדינים ששייכים בכל דבר, וכמה דינים צריך לחשבן על כל עמוד או לחי שמעמידים, שלא יהיה אחורי הכותל, שיהיה ניכר לפנים, שיגיע לקרקע, שיהיה שטח ד' טפחים, שיהיה ישר באופן שהקנה העליון יהיה על גבי החלק התחתון, לכוון את הלחי תחת החוט, שלא יהיה דבר המפסיק, מה נחשב מפסיק באמצע חלל הפתח, מדרגה, גדר, שיח גבוה, ומה הפתרון לכל דבר. רק לדעת את כל הדינים האלו עם הכרעותיהם, זה כבר בקיאות גדולה, ולחשוב על כל זה בשעת ההתקנה, לשים לב שלא תהיה שום בעיה, זו גם מומחיות גדולה.

בשבועות אלו נוספו עוד עובדים שמייעים למוקד העירוב לתת מענה לביקוש ההולך וגדל, בהתקנת עירובים חדשים ובתיקון עירובים קיימים, וכן נוספו אברכים מתנדבים שמעוניינים לסיע בעבודה, על מנת ללמוד את קיום ההלכות בצורה מעשית. אנו מודים לכל העוזרים והמסייעים, ולכל התומכים והמעודדים, שנותנים כח להמשיך ולפעול בכל התחומים, לחזק את שמירת ההלכה כהלכתה.

אפילו לבדוק וותיק יש תועלת מהגליונות

בשבוע האחרון התקשר בודק של אחד מהעירובים השכונתיים, ואמר שהוא בודק כבר שנים רבות את העירוב, ויודע את ההלכות, והיה סבור שאין לו צורך בלימוד הדינים שבגליונות, הרי כל בעיה שהוא רואה, מיד קורא לאחראי ומתקנים כל דבר אפילו כשיש בו רק חשש, א"כ אין צורך בכל הסיפורים וההמחשות. אבל בשבוע האחרון הוא למד שגם בודק וותיק צריך לקרוא את הגליונות, ללמוד מהם כיצד לבדוק, ואת המסר הזה הוא רוצה להעביר שידעו גם אחרים. יש דברים שמשנתים ולא שמים לב שהם גורמים שינוי הלכתי לעירוב, ורק ע"י הרעיונות היוזמים וההמחשות שבגליונות, מתעוררים לחשוב עליהם.

ביום שיש הוא בדק את העירוב, והסתכל כהרגלו על החוט והלחיים, ולפתע הבחין שהתקינו מוגן על הקיר. באותו רגע הוא נזכר כמה שנכתב בגליונות "תיקוני עירובין" (גליון 130) על מקרה דומה, שהתקינו מוגן חדש על הקיר שמאחורי הלחי, והיתה בעיה שהצינור של המזגן הפסיק בן הלחי לחוט, וחששו בזה לדין שכתב המשנ"ב (סי' ש"ג ס"ק ק"ב) בשם הט"ז שאם יש גג המפסיק בין הלחי לחוט, הוא פוסל את עורת הפתח. ולכן הבודק ניגש לבדוק האם גם אצלו יש את הבעיה הזו. הוא התקרב והביט למעלה, וראה שהמצב עוד יותר חמור, שלא רק הצינור נמצא בין הלחי לחוט, אלא המנוע עצמו עומד בין הלחי לחוט. משום שהלחי ג"כ עמד רחוק מן הקיר. והנה בדיון שהוזכר בגליון הנ"ל, הלחי היה קרוב לקיר, והגוד אסיק שלו עבר בין המנוע לקיר, ורק הצינור היה מעליו. ובדיון זה הזכרנו שיש אומרים שפחות משיעור טפח אינו חשוב כגג ליצור הפסק. אבל במקרה הזה המנוע עצמו היה בין הלחי לחוט, והמנוע רחב יותר מטפח, ויש לו חשיבות להוות הפסק בין הלחי לחוט. כמוכן הבודק העיר את הדברים לאחראי, והם תיקנו את הדבר מיד באותו יום שיש. והזינו את מקום החוט והלחי לצד, רחוק מהמזגן. (בתמונה הלחי לאחור התיקון, ובסימון של החץ על הקיר, היה מקום החוט הקודם).

הלחי לאחור התיקון מוקד המזגן, והחץ במיקום החוט הישן

מעשה זה מלמד אותנו, כפי שציין הבודק, שגם כשיודעים את ההלכות ועוסקים כמה שנים בבדיקת העירוב, בכל זאת יש הרבה דברים שחשוב להוסיף

הזמן מגיעים עוד טלפונים, ולא ראוי לבטל את דבריהם ולומר לאנשים שאין צורך בהודעה זו. לכן המוקדן ביקש מאחד מהעוסקים בעירובים שנמצא באזור, שילך לשם ויאסוף אותם למקום מוצנע. ובסופו של דבר, אכן לקחו מרם להשתמש במקום אחר.

האם האחראי מחויב לטרוח לצמצם את הנזק

והנה יש לדון האם מוטל על האחראי, לטרוח וללכת לקחת את הלחי, במקרה כזה שהודיעו לו על לחי שנפל, ואם לא יאספו אותו, יהיו אחרים שיעלימו אותו. והנה סיבת החיוב לדאוג לכך היא מדין שמירת כספי ציבור. אבל יש מקום לומר שהאחראי אינו מחויב לטרוח בענין זה, כי לא קיבל עליו אלא רק את האחריות לתקן ולהכשיר את העירוב. ולמעשה יש לחלק ולדון בכל מקרה לגופו, כמה הוא צריך לטרוח עבור זה. אבל באופן כללי הדין תלוי, אם האחראי לא נוטל כסף על תפקידו, והכל נעשה בהתנדבות, יש לומר שהתנדב לתקן רק את מה שמזכירים בשביל הכשרות, ולא התחייב למועד את הנזקים, ועל הציבור לדאוג לכך או לשאת בהוצאות. ואם האחראי נוטל כסף על מעשיו, וגם על האיסוף הוא יקבל את המגיע לו, א"כ זה נכלל בתפקיד שהוטל עליו לדאוג לכל המערכת של אחזקת העירוב, שכוללת חיסכון לציבור.

אלא שלמעשה במקרה שהוא יקבל כסף על האיסוף, בדרך כלל לא ישלם לשלוח אותו בשביל זה, כיון שעלות החומר עצמו אינה גבוהה כ"כ, וממילא אין בזה חיסכון לכספי הציבור.

דוגמא נוספת שהיתה בשבוע זה, ביום שישי האחרון הגיעה למוקד הודעה על צוה"פ מברזל, שנחתך חצי תחתון מהעמוד שלה, והיא פסולה. העברנו מיד את ההודעה לאחראי המקומי, והוא הודרו להגיע למקום, וגילה שאכן היא פסולה, והתפלא מאוד איך קרה דבר כזה, שנחתך חצי מהברזל. למעשה אין כ"כ נפק"מ איך זה קרה, כי בכל מקרה צריך מיד לתקן, וכבר לא היתה אפשרות להזמין עובד שיתקן, בשעה קרובה לשבת. האחראי חיפש בסביבה איזה דבר שיוכל לשמש אותו ללחי, והעמיד אותו על חצי העמוד הנותר. לאחר השבת ילדים משכו והרסו גם את החלק הנותר, וכל הברזלים נפלו, וגם במקרה זה התקשר אברך ביום שלישי ואמר שנדיע לאחראי שיבוא לקחת את הברזלים השבורים, שאולי יהיה אפשר להשתמש בהם.

לכן לסיכום הענין, יש לציין את החשיבות של האברכים שמתקשרים להודיע על הקלקולים שארעו בעירובים. דבר ראשון כדי שהאחראי ידע שצריך לתקן, ולא יהיה מופתע ביום שישי, וכן כדי שיוכל להתארגן מראש ולקרוא לעובד המתאים. ב. לתת משוב מועדד לעוסקים במלאכת הקודש, שאיפת לאנשים מכשרות העירוב ותיקונו. ג. לפעמים יש גם תועלת, שהאחראי יבוא ויצמצם את הנזק. אבל בהרבה מקרים אי אפשר לדרוש ממנו דבר זה, ובלא"ה הוא כבר טורח מעל ומעבר. אלא יעשה כפי ראות עיניו להקל מעליו, ולתקן בצורה חדשה וטובה ועל הציבור לשאת בכל ההוצאות הכרוכים בכך. ונסיים בתורה מיוחדת לעוסקים בתיקון העירובים, שמשקיעים זמן רב וטירחה מרובה מידי שבוע, להתמודד עם כל הקלקולים המתחדשים, ודואגים לתקנם כהלכה. יהי רצון שתהי משוכרתכם שלימה מעם ה', ותזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

מבצע הכשרת מתחם לשבתות נופש וגיבוש

הידעת? כשאתה לוקח את המשפחה או את הישיבה לישוב, אתה גורם להם לחלל שבת בטלטול האסור ח"ו. גם בישובים דתיים, העירוב לוקח בחסר, ובהרבה מקרים אינו כשר לפי הכרעת המשנ"ב והחזו"א ופוסקי זמננו.

כשביל נופש - לא מתפשרים על כשרות מהודרת.

זכור! כשאתה מוזמין את המתחם, לשלוח מומחה לבדוק את העירוב מבצע קיץ, בדיקת מתחם - 420 ₪ בלבד

דרושים אברכים נמרצים, שיפנו ויעוררו את המתווכים, הישיבות והמוסדות לדרוש בדיקה ותיקון כהלכה. מי שיכול לסייע יתקשר למל' 0548483320

תרמו 30 ספרי "תיקוני עירובין", עבור כוללים העוסקים בלימוד עירובין ניתן לפנות למוקד העירוב לקבלת הספרים

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

את התשובה שזה בכלל לא פשוט. אמנם זה לא עירוב פסול לגמרי, אבל משפחות אברכים לא מסתפקים בעירוב כזה שלא אומרים שהוא פסול, צריכים עירוב כשר, ואפילו מהודר. באותה שבת הוא לא טיילטל, ומיד הוא החליט לדאוג לישוב עד כמה שהוא יכול. הוא התחיל לאסוף כספים אבל התהליך שהיה נראה לו קצר, הלך והתמשך.

כיסוח שמיל בתוך הקוצים לכל אורך החוט

בשלב זה האברך דאג לכיסוי הוצאות הבדיקה היסודית, לרשום מצב כל עמוד וכל לחי, והתיקונים הנדרשים סביב כל הישוב, ואנו מקיים שעי"ז תהיה היענות לבצע את התיקונים כהלכתם, שעלותם היא 10,000 ש"ח. מי שמעונין לתרום ולסייע בתרומה אפילו חלקית, נא לפנות למוקד הטלפוני, או לעמדות ההתרמה של "קהילות" או "נדרים פלוס" בכל הארץ, בחיפוש "מוקד העירוב", ולציין "עמוד הישוב החרדי בגליון 133".

שיחים גבוהים ויציבים שדינם כמחיצה סביב לעמודים

במהלך הבדיקה היו כמה דברים קבועים שחזרו על עצמם, מחמת שהעוסקים הקבועים לא ראו צורך להקפיד בהם. אחד הדברים היתה צמיחת בר גבוהה מאוד, יותר מ"טפחים, שגדלה סביב לעמודים והלחיים, עד כדי שכבר לא היה אפשר לראות שיש לחי. במקרה זה הבעיה העיקרית היא שהלחי והעמוד מוקפים במחיצה גבוהה י טפחים, והרי זה דומה לעמוד שנמצא בתוך הצר מוקפת, שכתב המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ג) שהעמוד נפסל. וגם באופנים שהשיחים אינם מקיפים מכל הצדדים, מ"מ בחזו"א (סי' ע" ס"ק י"ח) מבואר שגם מחיצה שעומדת בחלל הפתח תחת החוט פוסלת אותו, [משום שהיא מחלקת את הפתח לשני מקומות, ובכל מקום בפני עצמו אין צורת הפתח שלימה]. ואמנם אם מדובר בשיחים דקים שמתנדנדים ברוח, יש מקרים שאין להם דין מחיצה, אבל במקומות אלו [בפרט בתקופת הקיץ] הם מתקשים ועומדים יציבים, ולכן הם מהווים בעיה לכשרות העירוב. דברים אלו דורשים הרבה תחזוקה שוטפת, כלומר כל שנה צריך לגזום אותם פעמים או שלש, ולכן העירובים הכלליים מקילים בהם [ויש שהסבירו את עצמם שדברים שצומחים מאליהם אין להם חשיבות, ואולי אינם כמחיצה, וצנע"ג]. ובעירובים השכונתיים מקפידים על כך, שלא יהיו שיחים שדינם כמחיצה. [ובמקרה שהשיחים צמודים ללחי או לעמוד, יש גם ענין של פתחי שימאי, וא"י"ה יבואר בהמשך].

שיחים גבוהים ויציבים לפני העמוד והלחי

הבודק יחד עם עוד אברך שהתלווה אליו עבדו להסיר את הקוצים הגבוהים, כדי להתחיל בתיקון העירוב בפועל (בתמונה הראשונה לא רואים את הלחי, ובתמונה השנייה לאחר הסרת הקוצים, הלחי ניכר במלואו). כמו כן היה מקום שלכל אורך הפתח צמחו קוצים גבוהים, והם עבדו לפלס דרך בתוך הקוצים, לכל אורך החוט, יותר מעשרים מטרים, כדי שלא תהיה מחיצה מתחת החוט.

השיחים לאחר הכיסוח, לפני הלחי

פניות רבות מגיעות על קלקולים שאירעו בעירובים

במערכות העירובים השכונתיים בבני ברק, ממושיכים לספוג נזקים מהעבודות של חברת החשמל ברחבי העיר. ובמקביל מתגלית העירונת הגבוהה של התושבים, שלמדו להכיר מהו לחי של עירוב, ואיזה חוט אינו חוט חשמל אלא חוט עירוב, ואיזה דינים נוהגים בו. ובמקומות שחברת החשמל הורידה את הלחי, או קרעה את החוט, מיד יש אנשים ששמים לב שנפסל העירוב, ומתקשרים למוקד העירוב להודיע על כך.

בשבוע שעבר עבדו ברח' הרב דסלר בבני ברק, והורידו עמוד חשמל ששימש גם לעירוב, והיו עליו לחיים משני צדדיו. חברת החשמל לקחה את העמוד, והשליכה את הלחיים בצידי הרחוב, באותו יום התקשרו הרבה אנשים למוקד, להודיע שנבוא לקחת את הלחיים הישנות, לפני שיאספו אותם עובדי הנקיון ואוספי מתכות. המוקדן קיבל את ההודעות האלו גם בשעות הבוקר וגם בצעהרה וגם בערב, אבל הוא ידע שמדובר בסוג ברזל ישן חלוד וכבד, שכיום לא נוה להשתמש בו, ואם יעשו עירוב חדש עם לחי כזה, אנשים לא יראו אותו בעין יפה, ולכן אין מה לעשות עם הלחיים הישנות. ובפרט שלשלוח לשם את העובד שיאסוף אותם ברכבו, זה עולה יותר מלקנות ברזל חדש. וא"כ הוא היה בבעיה, מצד אחד אין לו מה לעשות איתם, ולא שווה לנסוע לקחת אותם, מצד שני כל

